

Stier
omkring
Ryslinge

Stier omkring Ryslinge

Udgivet af

Stigruppen under Ryslinge Lokalråd:
Steffen Høgild, Hanne Nissen, Ulla
Christensen, Ruth Jepsen og Karl Top,
2009.

Tekst

Biolog Jesper Vagn Christensen

Fotos

Torben Olsen, Jesper Vagn Christensen,
stigruppen

Omslagsfotos

Forside: Alléen ved Sofienlund
Bagside: Ravnholtvej

Layout

Anders Busk

Tryk

Svendborg Tryk

Oplag

1800 eksemplarer

Projektet er støttet af:

Faaborg-Midtfyn Kommune
LAG Faaborg-Midtfyn
Tips- og lottomidler til friluftslivet

Indholdsfortegnelse

Forord af <i>Sten Aabjerg Larsen</i>	5
Lidt om Ryslinge og omegn	6
Adgangsregler for færdsel i naturen	7
Turene ved Ryslinge by (Kort 1)	10
1. Skulpturparken	10
2. Hestehaveskoven	12
3. Poststien	13
4. Markvejen til Kildemosen	15
Turene ved Lørup (Kort 1)	16
5. Lørupturen	16
6. Krumstrupturen	18
- Historier fra Krumstrup	19
7. Forhåbningslundturen	21
Turene ved Ravnholt (Kort 2)	24
- Ravnholt Gods og herregårdslandskabet	24
8. Ravnholt Dyrehave	28
9. Skovsøturen	30
10. Ravnholtturen	31
11. Sofienlundturen	33
12. Yderste Tvedeløkke	34
13. Lindkær	35

Det er os en stor glæde at præsentere denne folder, som beskriver gåture omkring Ryslinge.

I vores arbejde med at finde og beskrive turene har vi haft mange gode oplevelser, og vi har lært meget om Ryslinge og omegn.

Efter aftale med de berørte lodsejere har vi udvalgt disse ruter, som giver mulighed for at færdes på markveje og skovveje i omegnen af Ryslinge.

Vi får her lejlighed til at gå eller løbe på ruter, hvor vi ikke er generet af biltrafik, og hvor vi kan opleve naturen og kulturlandskabet på Midtfyn.

Vi har hos lodsejerne mødt stor velvilje og forståelse for ønsket om at skaffe adgang til naturen. Det er vi meget taknemmelige for.

Vi har haft samarbejde med mange forskellige om udarbejdelsen af folderen.

Tak til alle for hjælp til at skrive tekst, lave kort, for praktisk hjælp til markering af ruterne, levering af billedmateriale og opsætning af teksten.

Turbeskrivelserne er krydret med information om egnen – både geologi, kultur, natur og historie.

Vi har med denne folder løftet en lille flig af et stort "gulvtæppe", og det er så op til læseren at finde ud af, hvad der ellers gemmer sig af historier her på egnen.

God tur!
Stigruppen

Kære læser,

Denne folder er et af resultaterne af udviklingsplanen *Ryslinge – Liv i samspil*, som Ryslinge Lokalråd udarbejdede i 2007 og udgav i 2008. Udviklingsplanen kan findes på Ryslinge Lokalråds hjemmeside: www.ryslingelokalraad.dk.

Et af hovedindsatsområderne var samspillet omkring naturen, hvor ønsket var at beskrive bynære ture og derved gøre adgangen til naturen bedre.

En gruppe har derfor arbejdet med at finde og kortlægge ture i Ryslinges omegn.

Gruppen har lavet 13 forslag til ture, og de er alle beskrevet i denne folder. Det har været et stort arbejde for gruppen, hvilket de skal have en stor tak for.

Derudover skal der også siges tak til: Faaborg-Midtfyn Kommune, LAG Faaborg-Midtfyn samt Friluftsrådet for økonomisk støtte til gennemførelse af projektet.

Det er Ryslinge Lokalråds ønske, at alle Ryslinges borgere, unge som gamle samt alle andre interesserede, vil bruge denne folder som inspiration til at få sig rørt og samtidig blive lidt klogere på Ryslinges natur og kulturarv.

Nu er der ingen undskyldning længere - på med traveskoene og følg turene, som er beskrevet i denne folder - selvfølgelig med respekt for den private ejendomsret og dyrelivet.

God tur.

Sten Aabjerg Larsen,

Formand for Ryslinge Lokalråd.

Lidt om Ryslinge og omegn

Ryslinge har muligvis sit navn, fordi den er en rydningsby.

Ligesom de sjællandske Hillerød og Lillerød med flere er Ryslinge i gamle dage startet som en rydning i skoven. Sådan en omgang nedhuggede grene og stammer kaldtes *rydsel*, og derfra er der jo ikke langt til Ryslinge.

Når man ser Ruerne, Nørremarksskoven, Ravnholt Dyrehave, Dalshuse Skov, Hestehaveskoven, Ellet og Bredland Skov, så kan man godt forestille sig Ryslinge som en rydningsby.

En anden forklaring er, at Ryslinge har sit navn fra byens grundlægger, som skulle have heddet *Rusil*.

Hvis man bare farer forbi Ryslinge i bil på de større veje, forekommer landskabet umiddelbart fladt. Men når man færdes i det til fods eller på cykel, opdager man, at det er ganske kuperet. Især turene ved *Lørup* byder på bakker og dale. Og færdes man i *Ryslinge Skulpturpark*, er man heller ikke i tvivl om, at man befinder sig i en dal.

Som resten af Danmark er Ryslinge-egnen formet under den sidste istid, dvs. i perioden fra for ca. 115.000 år siden og frem til for godt 11.500 år siden. Det er den istid, som kaldes *Weichel-istiden*. I den periode lå Danmark ikke bare nediset under en tyk, ubevægelig iskappe. Isen bevægede sig langsomt hen over landet og perioder med isdække veks-

lede med isfrie perioder.

Eggen ved Ryslinge er kendt for sine tunneldale, hvis dannelse geologerne ikke er ganske sikre på. Én forklaring er, at der under isen kunne strømme en flod af smeltevand, og at denne flod kunne grave tunneldalen i det underliggende terræn.

Vil man gerne se livskraftige eksempler på tunneldale, kan man tage ud og kigge ned på det lave område *Dynden*, der befinder sig en halv kilometer sydvest for Lørup. Eller man kan tage ud øst for Ryslinge og cykle ad *Ravnholtvej* forbi *Dalshuse* – her fornemmes tunneldalen særdeles kraftigt i benene!

Hvis man vil læse endnu mere om istidslandskaberne, kan Gunnar Larsens bog *Geologisk set - Fyn og Øerne* (Geografforlaget, 2004) varmt anbefales.

Ryslinge by er i nyere tid kendt som et kulturelt og kirkeligt kraftcenter. En af Danmarks første højskoler blev indviet i Ryslinge i 1851.

Handlekraftige højskolefolk og engagerede kirkefolk - heriblandt højskolemanden Christen Kold (1816-1870) og komponisten Thorvald Aagaard (1877-1937) - har i høj grad præget udviklingen på egnen.

Og hvor godtfolk er, kommer godtfolk til – ildsjæle tiltrækker andre engagerede mennesker, og der skabes grobund for en masse spændende udvikling.

Søen i Skulpturparken

Nogle af de energiske mennesker har arbejdet med generel oplysning af befolkningen. Andre har kæmpet for bestemte idéer. Begge dele har inspireret til nye tanker eller fremprovokeret diskussioner, som har været med til at skabe ny udvikling.

Når man i dag færdes i Ryslinge og omegn, støder man hele tiden på spor af de mennesker, som har været med til at præge udviklingen ikke bare lokalt, men også på landsplan.

Her i hæftet bliver der gjort opmærksom på nogle af sporene undervejs.

Adgangsregler for færdsel i naturen

Her i Danmark er der regler og love for det meste og også for vores færdsel i naturen. Disse regler kan det godt betale sig at sætte sig lidt ind i, for faktisk må vi mere, end de fleste er klar over.

Der er jo ingen grund til at holde sig tilbage, hvis man har ret til at færdes.

Reglerne for vores færdsel i naturen, er beskrevet i *Lov om naturbeskyttelse* og *Bekendtgørelse om offentlighedens ret til at færdes og opholde sig i naturen*.

I private skove – det vil sige alle skovene ved Ryslinge – må man færdes til fods og på cykel på anlagte veje og befæstede stier i tidsrummet fra kl. 06.00 til

solnedgang. Tilsvarende må man færdes til fods og på cykel på markveje fra kl. 06.00 til solnedgang.

I enkelte tilfælde kan en lodsejer have fået tilladelse til at afspærre sin mark eller skovvej – hvis den for eksempel fører lige forbi hans soveværelse – eller hvis offentlighedens færdsel på anden vis kan virke forstyrrende for privatlivets fred. Det er kommunen, der i det enkelte tilfælde er myndighed i forhold til den slags.

En privat skovejer har lov til at spærre adgangen til sin skov på enkelte dage. Det kan for eksempel være i forbindelse med træfældning eller jagt. Skovejeren er naturligvis forpligtet til at hænge skilte op ved skovens indgange og derved oplyse om, at skoven er lukket og om årsagen dertil.

Har man hund, tager man naturligvis også den med, når man skal på tur. Husk, at kræet skal være i snor – uanset, hvor velopdragen og sød den er.

Dels fordi det står i lovgivningen, dels fordi der er rigtig mange mennesker, der er utrygge – eller ligefrem bange for hunde.

Tilsvarende er stort set alle vilde dyr - rådyr, harer, fugle osv. - bange for løse hunde, mens hunde i snor ikke virker nær så farlige.

Færdes man med hunden, hvor mange andre mennesker også færdes – for eksempel i *Ryslinge Skulpturpark* - så husk de små poser. Småbørnsforældre bliver let pirrelige, når afkommet får flyverdragten helt smurt ind.

Beskrivelser af turene

Turene ved Ryslinge by (kort 1).

1. Skulpturparken (1,5 km)

Ryslinge Skulpturpark ligger vest for Ryslinge godt ½ km nordvest for *Hallen*, hvor man kan parkere. Skulpturparken blev indviet i 1995, og på afstand ses de græsklædte høje og de store sten.

Mod nord holder et par bronzefugle øje med det hele. Fuglene sidder på nogle store sten, og det er kunstneren *Søren West*, som står bag. Bronzefuglene blev opstillet i 2001, med støtte fra *Den Faberske Fond*. Søren West har i øvrigt flere kunstværker stående i lokalområdet.

Lidt vest for bronzefuglene ligger der en lang, smal høj med en mægtig sten på toppen. Det er kunstneren *Frede Troelsen* *Frugtbarhedssymbol*. Højen er omkring 50 meter lang, 25 meter bred og med en højde på 8 meter indbyder den til en rask "bjergbestigning".

Fra Frugtbarhedssymbolet er der et godt kig ud over både Skulpturparken og *Sallinge Ådal*.

Syd for bronzefuglene og Frugtbarhedssymbolet ligger Erik Brandts *Sky Sculpture*. Det er en ringformet vold. Inde i ringen er der en halvkugleformet fordybning. Hvis man kravler herved, venter en sjov oplevelse: Man kan kun se den vandrette horisont og himlen ovenover. Det giver en god oplevelse af

stilhed og ro.

Midt i Ryslinge Skulpturpark er der en informationsstander, hvor man kan se nogle af de planter, der vokser i området, og nogle af de fugle, der af og til kan ses. Her kan man også læse mere om skulpturerne og om kunstnerne bag.

Der er flere stier i Skulpturparken, der ligger ned mod den genslyngede *Sallinge Å*. I samme område ligger Ryslinges gamle rensningsanlæg, der kan erkendes som tre firkantede damme, som er behørigt indhegnet. Naturen har indfundet sig, og dammene er ved at gro til med især dunhammer.

På vestsiden af åen er der gravet et nyt vandhul. Her er det spændende at gå på jagt efter vandhulsdyr især om foråret og sommeren.

Der er tre broer over *Sallinge Å* ved Skulpturparken. Er man opmærksom, kan man måske få et glimt af en ørred, når man krydser broen i den kolde årstid. Indenfor de seneste år er *Sallinge Å* nemlig igen blevet ynglested for havørred.

Fra tidligt forår til frosten sætter ind kan man se masser af rød hestehov – eller skræpper på åens bredder. Af og til får man også et glimt af gærdesmutten, når den søger føde langs vandet.

Området er velegnet til en hyggelig tur med familien eller vennerne. Der er gode muligheder for at lege, gå på opdagelse, eller bare sætte sig ved et af bordene og nyde termokaffen.

Tag også en tur rundt på de stier og den markvej, der er markeret med gule pile. Det er en god måde at opleve landskabet på.

Terrænet er fladt, men man kan allige-

vel fornemme, at man er i en nord-sydgående dal i et landbrugslandskab, som brydes af levende hegn, lunde, plantager og skove. Hvis man gerne vil se dyr, skal man holde øje med skovbryn og levende hegn.

Ved den sydlige bro – ved markvejen – kan man lidt nedstrøms se gamle betonfundamenter fra en tidligere bro på stedet.

Langs markvejen, der går mod sydvest – syd for Skulpturparken – vokser der egetræer. En af egne ser ud som om, den engang er blevet ramt af et lyn. Fra top til rod er træet dødt i den ene side. En anden forklaring kan være, at marken dyrkes tæt på træerne og jordbehandlingen kan have været hård ved træets rødder.

Stien i skulpturparken er desuden beskrevet i folderen *Sporet ved Lavvang*.

Folderen indgår i folderserien *Spor i landskabet*, der er et initiativ fra Landbrugsrådet, hvor landmænd i hele Danmark har etableret stier på deres ejendomme for at give den øvrige befolkning en mulighed for at komme tæt på det moderne landbrug (se mere på www.spor.dk).

Frede Troelsens Frugtbarhedssymbol

Stien nord for Hestehaveskoven

2. Hestehaveskoven (2,6 km)

Et godt udgangspunkt for turen er *Th. Aagaards Plads* lidt øst for *Nazarethkirken*. *Thorvald Aagaard* (1877-1937) var komponist, højskolelærer og i en årrække organist ved Nazarethkirken.

Thorvald Aagaard skrev blandt andet melodier til "Spurven sidder stum bag kvist" og "Jeg ser de bøgelyse øer".

Sammen med *Carl Nielsen* og *Thomas Laub* har han haft stor betydning for den folkelige danske sang. *Thorvald Aagaard* er begravet på kirkegården ved *Ryslinge sognekirke*.

Fra *Th. Aagaards Plads* kan man gå mod øst i kanten af *Hestehaveskoven*. Først er der mod nord udsigt til nye parcelhuse

på *Maegård-udstykningsen*. Det er ganske pudsigt, at der på samme sted som de nye huse nu ligger, har været en landsby med 10-15 huse omkring år 300 i den periode, arkæologerne kalder *romersk jernalder*.

Lidt længere henne er der et godt kig over markerne mod nord. Her kan man stadig se spor af *Ryslinge* før udskiftningen i slutningen af 1700-tallet: Det er de jorddiger og levende hegn, der som egerne i et cykelhjul stråler ud fra *Ryslinges* nordlige centrum. På højre hånd ligger *Hestehaveskoven*, som overvejende er bevokset af løvtræer: Mest bøg, men også ask og enkelte nåletræer.

I foråret dækkes skovbunden af hvide anemoner, men der findes også sjældne planter her. Et enkelt sted vokser den

høje – og giftige – ørnebregne. Der er rådyr i skoven, og har man øjnene og heldet med sig, kan man se hare, eger, brud, skovmus, halsbåndmus, markmus og spidsmus. Der er også frøer og tudser i skoven og i træerne lever mange fuglearter. Man kan fx være heldig at se stor flagspætte og natugle.

Hestehaveskoven har mange ejere og er inddelt i mange små parceller.

Fra *Højskolevej* følges vejen til højre (S). Man passerer gården *Skovlykke*, som var den sidste i Ryslinge, der havde en besætning af røde fynske malkekøer af Ryslingestammen. Denne malkerace, der nu findes i hele Danmark, er fremavlet i Ryslinge, og det kan man da godt være lidt stolt af.

Når man kommer til *Skæretvej* følges

denne til højre (V) indtil man når stien mod nordvest – det er næsten overfor indkørslen til *Søndergård*. Stien går stort set stik nord gennem skoven indtil skovbrynet ved de nye parcelhuse. Her drejer stien til venstre (V) og man er snart tilbage ved Th. Aagaards Plads.

3. Poststien (1,5km)

Lige øst for den flotte og meget velholdte firelængede bindingsværksgård – mellem nr. 41 og nr. 43 på Rødamsvej - går en gammel sti sydpå ind over markerne mod Skæretvej. Stien er desværre nedlagt på en strækning, så man bliver nødt til at gå samme vej tilbage. Det er alligevel en dejlig sti, og man har mulighed for

Byens sidste firelængede bindingsværksgård

at se Ryslinge fra en vinkel, som normalt er forbeholdt landmændene.

Stien var oprindeligt en genvej fra Skæretvej til Ryslinge og blev bl.a. brugt af landposten – deraf navnet.

Stien går bag om husene på Rødamsvej, langs med en lille skov og bliver på en kort strækning til en hulvej. Den følger hegnet, og drejer længere fremme til højre ind over markerne. Her er åbent og frit udsyn til alle sider.

Efter ca. 500 m stopper vejen pludseligt. Moderne landbrugsdrift har skåret stien midt over. Man kan se fortsættelsen et par hundrede meter fremme, men vi bliver nødt til at vende om og gå samme vej tilbage. Og det er heller ikke så dårligt - udsigten er ny, når man kigger den anden vej.

Blomstrende hassel

Markvejen til Kildemosen

4. Markvejen til Kildemosen (1 km)

På *Rødamsvej* mellem nr. 22 og 24 går en markvej nordpå til *Kildemosen*. Vejen er kun få hundrede meter lang og er en fællesvej for lodsejerne til mosen. Alle har lov at gå en tur ad vejen ned til mosen.

Kildemosen har ført en omskiftelig tilværelse, men er i dag et fint område for fugle og dyr. Den er en gammel fællesmose for de gamle oprindelige gårde i Ryslinge. Her kunne graves tørv, og der var mulighed for at slå hø eller lade sine dyr græsse.

Derfor var mosen delt op i små lodder (ligesom skoven øst for Nørreremarks-*gyden*). Hvert lod var på ca. 2000 m², og

der har oprindeligt været ca. 30 lodder. Mosen blev drænet i 1950'erne, og de tørreste dele blev til landbrugsjord og resten blev bevokset med træer. I 1960'erne blev en del af mosen brugt som losseplads. Som så mange andre steder blev der fyldt affald i tørvegravene – og så var det ”væk”.

Da vandhullerne var fyldt op, blev affaldsdepoterne dækket med jord, og området ligger i dag som eng.

Mosen består i dag af tre naturtyper: Mod vest er der mose med åbent vand, i midten eng og mod øst krat med buske og træer.

Krumstrup set fra Mølledamsvej

Turene ved Lørup (kort 1).

Et godt udgangspunkt for turene er *Ryslinge Friskole* ved Graabjergvej. Her er der også god mulighed for at parkere.

De tre ture har alle *Krumstrupvej* til fælles. Herfra går de tre ture ud i hver sin løkke. De tre ture kan naturligvis fint kombineres, og alle tre ture går gennem det kuperede og højtliggende terræn. Området syd for Krumstrup når helt op i 99 meter over havet – det er helt pænt i betragtning af, at Fyns højeste punkt, *Frøbjerg Bavnehøj* er 131 meter over havet.

5. Lørupturen (2,2 km)

Start ved *Ryslinge Friskole*. Drej til venstre (S) ad Krumstrupvej. Et stykke fremme ligger dertil højre (V for vejen) et bindingsværkshus, som midt i 1800-tallet rummede en lille privatskole.

Der var godt nok på den tid en huslærer ansat på den store gård *Forhåbningslund*, men det var ikke nok til at klare børnenes undervisning. Derfor blev der oprettet en privatskole i bindingsværkshuset.

Ved den gamle skole går en markvej mod

vest fra *Krumstrupvej*. Markvejen går op over bakken og op langs et levende hegn, under højspændingsledningerne og mod sydvest mod *Lørup*. Vel oppe på bakken har man et godt kig gennem lavningen mod nord op gennem *Sallinge Ådal*.

Kigger man efter, kan man se nogle store kasser på højspændingsmasterne. Det er kasser til tårnfalke. Tårnfalken er den elegante rovfugl, der på svirrende vinger kan stå stille i luften, mens den spejder efter mus. Så siger man, at den "muser".

Tårnfalke yngler i hule træer, i gamle kragereder eller i høje bygninger – for eksempel kirketårne – men i mangel af den slags går de gerne i redekasser.

Omkring en halv kilometer fra den gamle privatskole kommer man frem til *Mølledamsvej* i *Lørup*. Følg *Mølledamsvej* til venstre (SØ) og gå ned ad dal-siden tilbage til *Krumstrupvej*. Jo, det er en tunneldal, man går i. På højre side lægger man mærke til *Krumstrup*, der ligger højt oppe på kanten af dalen.

I T-krydset ved *Mølledamsvej*–*Krumstrupvej* går turen mod venstre (NØ). På højre side ligger lidt skov, og fra skoven løber en lille bæk ned under vejen.

Prøv at kigge ind gennem skoven over bækken: I den del af året, hvor træerne ikke har blade, kan man ane et lille vand-fald inde bag træerne – det er afløbet fra den mølledam, der har givet navn til *Mølledamsvej*.

Krumstrup

Lidt længere fremme kommer man til et vej-Y. Her går *Hylshusevej* fra mod syd-øst. Ved vej-Y'et er der en rasteplads, og det kan være et godt sted, hvis man har lyst til at betragte tårnfalke eller musvåger på jagt over landskabet. Mod nord kan man se et højtliggende hus – *Krumstrupvej 3*. Huset ligger der, hvor *Krumstrup vindmølle* lå indtil 1953, hvor den brændte.

Fra rastepladsen er der en lille kilometer mod nord ad *Krumstrupvej* tilbage til *Ryslinge Friskole*.

6. Krumstrupturen (3,6 km)

Start ved *Ryslinge Friskole*. Drej til venstre og følg *Krumstrupvej* mod syd. Efter en kilometer drejer man til venstre ad *Hylshusevej* (Ø). Dernæst krydses *Sallinge Å* ad *Bagsluse Bro* – man kan se den udrettede å som en grøft på venstre hånd – nord for *Hylshusevej*.

Efter et par hundrede meter befinder skoven *Pindsvinehave* sig på venstre hånd. Her er en god chance for at se eger, idet løvtræerne i skovbrynet og grantræerne inde bagved giver dem gode betingelser for at finde føde, skjul og steder at bygge rede.

Har man ørerne med sig, kan man måske

Hylshuse

være heldig at høre ravnens "ronk, ronk" inde fra skoven.

På højre hånd – modsat Pindsvinehave – hæver terrænet sig stejlt, nærmest som en skrænt. Det kan også kaldes en *banke* eller en *hæ'il* (hælde), hvilket har givet navn til stedet: Husene ved Hældet – eller *Hylshuse*.

At stien løber gennem en tunneldal, har man sikkert også lagt mærke til allerede.

Ved Hylshus drejer vejen skarpt mod øst. Lige i svinget går en markvej mod vest. Der er en bevoksning med nobilisgraner mod nord - og et hasselhegn syd for markvejen. Følg denne markvej en kilometer frem til *Krumstrup*. Markvejen går gennem landbrugslandskabet, der kantes af skove og levende hegn.

Nord for vejen kan man se den lille bevoksning, der næsten skjuler den gamle mølledam. Se godt efter i skovbrynene og i de levende hegn – her er der tit rådyr på færde.

Efter vandringen over markerne, belønnes man af et kik på *Krumstrup*, som nok er et studium værd. Lige syd for hovedbygningen står der et informationsskilt, hvor man kan læse mere om Krumstrup.

Til trods for at Krumstrup ligger helt oppe på kanten af dalen over mod *Lørup*, er hovedbygningen alligevel omgivet af stensatte vandgrave.

De ældste dele af hovedbygningen er opført omkring 1665, hvor *Jens Lassen* istandsatte bygningen.

Svenske soldater under svenskekrigen i 1658 havde haft kvarter og lejr på Krumstrup og de havde været hårde ved stedet. (Svenskekrigene er ikke helt glemt i dag, bl.a. takket være *Carit Etlars*

historie om *Gjøngehøvdingen*).

Fra Krumstrup kan man følge Krumstrupvej ned ad bakken og tilbage til Ryslinge Friskole.

Historier fra Krumstrup

Der findes mange historier om folkene på Krumstrup. En af dem udspiller sig i sidste halvdel af 1600-tallet, hvor Krumstrup ejedes af *Claus Ottesen*. Han havde en betydningsfuld stilling som lensmand for kongen i både Danmark og Norge. Det afholdt ham dog ikke fra at føre et særdeles saftigt liv, når han var hjemme på Krumstrup.

Det var så slemt, at den lokale landsbypræst *Sune Hansen* måtte tage affære og skrive til ham om sagen. Præsten var blandt andet utilfreds med, at Claus Ottesen – mere eller mindre offentligt – havde ligget i med fire forskellige kvinder i løbet af syv år – foruden hvad der ellers var foregået i hemmelighed.

Præstens skriftlige henvendelse ændrede dog ikke Claus Ottesens adfærd.

En anden af Claus Ottesens bedrifter var at benytte *Sankt Annes Kapel* i *Lørup* som hølade. Nok var kapellet ved den hellige kilde ikke så besøgt længere – men alligevel.

En anden dramatisk historie handler om *Rasmus Lange*, som i 1756 slog sin bror *Peder* ihjel. Det var bestemt ikke et affektmord: Rasmus var utilfreds med, at faderen havde sat Peder til at bestyre Krumstrup, idet han mente, at han selv måtte være den rette mand. Han skumlede en del over sagen og fik da også nogle af tjenestefolkene på sin side.

Den første plan var at kvæle Peder, men den afløstes snart af tanken om at skyde ham. Da den plan imidlertid også blev opgivet, gik tredje plan ud på, at tjenestefolkene skulle stikke Peder ihjel med Rasmus' hirschfænger – en kort sabel beregnet til at give hjorte nådestødet. Til sidst blev det dog en stor dosis salpetersyre, som fik taget livet af Peder.

Sagen blev imidlertid opklaret, og selv om der sædvanligvis var dødsstraf for mord, slap den idérige Rasmus Lange dog med at få sin ære forbrudt. Han måtte arbejde resten af livet som slave i nærmeste fæstning – som vel har været i Nyborg. Mordet gav naturligvis anledning til spøgeri på stedet - der var på Krumstrup (som så mange andre steder) en blodplet på gulvet, som ikke kunne vaskes bort.

Måske behøver man ikke have særlig ondt af de to brødre Peder og Rasmus – bønderne på egnen var i hvert fald ikke særligt begejstrede for nogen af dem og betragtede dem som hårdhjertede bondeplagere.

I 1782 var det en *Mads Jørgen Møller* som blev ejer af Krumstrup. Han fulgte i Claus Ottesens fodspor, når det gjaldt uægteskabelige forhold til adskillige kvinder.

Sagnet beretter, at han som herremand krævede retten til bondebruden på brudenatten. Det øgede heller ikke hans popularitet, at han ofte trakteredede bønderne med sin hundepisk eller sin stok. Lidt retfærdighed var der dog til: Ved et gilde i 1791 blev Mads Møller lidt for kæk og tilbød den unge kammerjunker *Niels Frederik Juel* at købe

Krumstrup.

Han spottede kammerjunkeren og sagde, at han vel enten var bange for at købe – eller ikke kunne.

Den unge Niels Frederik var imidlertid ikke bange, og penge havde han også, så han slog til.

Da han overtog gården, holdt bønderne gilde på herremandens bekostning. Ved denne festlige lejlighed blev Krumstrups træhest savet til pindebrænde, som de ressourcebevidste bønder derefter brugte til at fyre op under punchen.

De historiske oplysninger er hovedsagelig hentet fra H. M. Henriksens "Ryslinge Sogns historie" (1955).

Krumstrup

7. Forhåbningslundsturen (4,6 km)

På en lille del af denne tur kan det være nødvendigt med solidt fodtøj, da man skal bevæge sig ad rigtige markveje.

Start ved *Ryslinge Friskole*. Drej til venstre og følg *Krumstrupvej* (S). Gå forbi *Hylshusevej* og fortsæt forbi skoven, der gemmer mølledammen sydøst for vejen. Efter en kilometer passerer man *Krumstrup*, men fortsæt ufortrødent $\frac{1}{2}$ km endnu forbi *Ny Krumstrup* og frem til den lille allé, der fører ind til *Forhåbningslund*.

Det kan anbefales at trave ca. hundrede meter længere mod syd ad *Krumstrupvej* - her ligger nemlig ejendommen *Langholm* lige øst for vejen - og ved *Langholm* vokser Nordeuropas

største hestekastanje - en mere end 250 år gammel kæmpe, som det nok er værd at lægge mærke til. Ellers går man gennem alléen frem til *Forhåbningslund* og ad markvejen videre mellem gårdens bygninger.

Sit specielle navn fik gården, fordi den engang blev solgt til en syg københavner, der håbede på at komme til kræfter ude på landet langt fra hovedstadens larm og tumult.

I *Ryslinge* var der i 1856 en lærer, der var så fordrukken, at han ikke magtede det, som lærere skal kunne magte. Derfor tog de handlekraftige folk på *Forhåbningslund* en rask beslutning og ansatte en huslærer, som skulle undervise gårdens sønner og enkelte andre drenge fra *Lørup*. Det var starten til den første friskole i *Ryslinge*.

Fortsæt ad markvejen (V) bag *Forhåb-*

ningslund. Her passerer man gennem højtliggende landbrugsland – knap 100 meter over havet - med udsigt til enkelte levende hegn og en skovkranset sø nord for markvejen.

Her kan man tit få øje på dyr, hvor skov og vand støder op til hinanden.

Knap en halv kilometer fra Forhåbningslund knækker markvejen mod nord, og pludselig er man fremme ved den asfalterede *Lørupvej*, som man uden tøven følger til højre (N) i retning af *Lørup*.

På venstre hånd skråner landskabet ned i en dal, der er en tunneldal fra sidste istid. Den langstrakte sø i dalbunden har det sigende navn *Dynden*.

Fortsæt mod nord. Vejen dykker ned mod landsbyen *Lørup*, som ligger i tunneldalen og op ad dalens sider mod nordøst. Der er endnu ni gamle bindingsværkshuse i *Lørup*.

Landsbyen *Lørup* er første gang nævnt i historien i 1438 – 7 år efter, at englænderne brændte *Jeanne d' Arc* på bålet.

I Danmark hed kongen *Erik*, og det var drøje tider for landbruget. Bønderne var udslidte og underernærede og måtte finde sig i de barske vilkår, som godsejerne bød dem.

Første vej til højre hedder *Kapelvej*. Den hedder naturligvis sådan fordi her engang lå et kapel: *Sankt Anne Kapel*. Sankt Anne var mor til *Jomfru Maria* – og dermed Jesu mormor. Historien er, at der fandtes et kær på stedet – et kildeområde, hvor vandet havde helt usædvanlige egenskaber. En lam dreng var på mirakuløs vis blevet helbredt, og lignende mirakler overgik andre, der valfartede til stedet.

I 1470 valgte man derfor at opføre

kapellet og sikkert også en kildebrønd. Kapellet var i funktion frem til reformationen i 1536, men forfaldt sidenhen. I sidste halvdel af 1600-tallet benyttede den ugudelige herremand *Claus Ottesen* fra *Krumstrup* profant kapellet til opbevaring af hø.

Senere ranede hans søn *Otte Clausen* kapellets spir, som blev sat op på *Krumstrup*. Klokkeren blev genbrugt i *Ryslinge Kirke*.

På vejen gennem *Lørup* passerer man *Herredsfogedgården*. Udenfor står der en træskulptur som blev skåret i en udgået elm i 2005.

Arbejdet blev udført af *Allan Bo Jensen*, der er kendt viden om for sin kunst udført med motorsav.

Skulpturen forestiller herredsfogeden, som med sit skæggede ansigt skuer ud over sin gård og sit herred. I hånden holder han et dokument, et ret fint brev som han modtog fra Christian III i 1554.

I brevet stod at "*Jens Hvid i Lørup, som i så lang tid har været herredsfoged i Gudme Herred og til løn har haft den gård kvit og frit, som han nu ibor, nu da han er gammel og ikke længere kan være herredsfoged, alligevel med sin hustru Birgitte, må beholde gården kvit og frit i deres levetid.*"

Se, det var jo pænt af kongen og en fin pension – eller et gyldent håndtryk - til den gamle herredsfoged.

Således opmuntret kan man fortsætte sin vandring ud af *Lørup (NØ)*.

Ved *Egsmarken* kan man gå endnu mere trygt, for herfra er der cykelsti ned over bakken ved *Højvang* og helt tilbage til *Ryslinge Friskole*.

Herredsfogeden i Lørup

Turene ved Ravnholt (kort 2).

Turene kan fint kombineres, hvis man gerne vil sammensætte en lang tur. Fælles for turene er, at de alle foregår på herregården *Ravnholts* jorde.

Ravnholt Gods og herregårdslandskabet

Hvis ikke Ravnholts ejere gennem århundreder havde virket på egnen, ville landskabet sikkert have set helt anderledes ud.

Derfor er det helt berettiget at give godset Ravnholt et par ord med på vejen.

Man kan godt fornemme, at man er

på herregårdsjord: Markerne er store, og der er ikke noget med små, fedtede hjørner og trange kroge, hvor det kan være svært at vende et forspand.

Landbrugsjorden er indrettet, så den effektivt kan dyrkes. Rundt om i landskabet er der gravet vandingsdamme til kreaturerne, og der er plantet små lunde – *remiser* - til vildtet.

Langs med vejene er der plantet alléer – overvejende med hestekastanjer - og skovene vokser velordnet bag skovdiger.

Jo, der er styr på tingene på de efter fynske forhold vidtstrakte områder, der hører eller har hørt til Ravnholt.

Herregården Ravnholt ligger ca. 3 km

NØ for Ryslinge og bare turen derud gennem de lange alléer er en oplevelse. Hvis man ikke orker at gå, så tag cyklen - så har man mulighed for at gøre holdt og kigge uden at være til besvær for den øvrige trafik. Det kan nemt forekomme, at der for eksempel er rådyr eller dådyr, som lige skal betragtes.

Ravnholt lever op til sit navn, idet der findes ravne på egnen. De store fugle kan høres og ofte også ses. Tag kikkerten med på tur og brug lidt tid på at studere ravnene. De er blandt de klogeste af vores kragefugle, og de kan være særdeles underholdende at se på.

Ravnholts oprindelse fortæller sig i fortidens tåger. I 1382 var ejeren en *Johan Madsen*, men omkring 1400 kommer Ravnholt i slægten *Bilds* eje, og dette ejerskab varer i mere end 200 år. Slægten havde det nærmest som en familiesport at samle på jord, og det

var under Bild'erne, at Ravnholt fik sin største sammenhængende udbredelse. *Herrested*, *Kragelund* og *Ellested* har alle hørt ind under Ravnholt.

På et kort i 1:50.000 eller 1:25.000 kan man sagtens se, at området indenfor Ravnholts ejerskab stadig er præget af vidtstrakte skove og store åbne landbrugsarealer. Herregårdslandskabet ligger som en ø i det ellers tæt bebyggede fynske landskab.

Ravnholt får sin største udbredelse omkring 1600, hvor det ejes af Niels Bild. Ravnholts jorder var mod syd og øst afgrænset af *Kastel Å/Villumstrup Å*, og mod vest nåede jorderne til Ryslinge og mod nord til nabogården *Hellerup*. Det er også Niels Bild, som på den tid erstatter den gamle hovedbygning i bindingsværk med en stenbygning. Teglstenene blev brændt i et teglværk i den nuværende dyrehave - her er der fundet

teglsten med Niels Bilds initialer.

Niels Bild døde i 1622 som den sidste repræsentant for slægten Bild og er begravet i Herrested.

Siden havde Ravnholt forskellige ejere. I svære tider måtte jord sælges fra for at sikre økonomien.

I slutningen af 1600-tallet er Ravnholt noget forfaldent. Men det tager gehejmeråd *Christian Sehested* og hans unge viv *Charlotte Amalie Gersdorff* hånd om: Et omfattende restaureringsarbejde er gennemført omkring 1710.

Charlotte Amalie og Christian var velidte både blandt ligemænd og blandt deres bønder. Parret fik ingen børn og testamenterede derfor Ravnholt til Charlotte Amalies niece *Sophie Hedvig Frijs* fra det jyske *Frijsenborg* og hendes

mand *Ove Juul* fra *Willestrup* – også i Jylland. Sophie og Ove overtager Ravnholt i 1757, hvor Charlotte Amalie Gersdorff dør.

Det er Sophie og Oves ældste søn *Christian Juul*, der senere arver Ravnholt. Han er meget taknemmelig for at Christian Sehested og Charlotte Amalie Gersdorff har testamenteret Ravnholt til hans familie. Derfor tager han navnet: Christian Sehested Juul.

Christian er en dygtig mand, der allerede som ganske ung sendes som gesandt til Tyskland, Spanien og Holland. I 1784 afbryder han sit arbejde for staten og vender hjem til Ravnholt. Han er ikke tilfreds med de forandringer, som sker i Danmark. Især er han utilfreds med de igangværende landboreformer: Hov-

Ravnholts smedje

Ravnholt

eriet ophører, markerne udskiftes og gårdene flyttes ud fra landsbyerne.

Det var imidlertid økonomisk gode tider, så Sehested Juul med frue lever elegant både på Ravnholt og i København. De fysiske rammer blev for snævre, og der blev opført tilbygninger på huset.

Sehested Juul'erne lader til at have været driftige og forstandige folk, der førte et sobert levned, var flittige, interesserede sig for kunst og var vellidte blandt ligemænd og bønder – i flere generationer. På Ravnholt har der tilsyneladende ikke været det ugudelige liv, som til tider foregik på Krumstrup – snarere tværtimod. Eksempelvis sagde Christian Sehesteds sønnesøn Christian Sehested Juul: *"Man skal give sine Folk god Mad og en venlig Behand-*

ling – jeg har altid gode folk." Og da han døde i 1861, rejste hans fæstebønder en mindestøtte for ham i Ravnholts park.

Jagten har spillet en rolle på Ravnholt i mange år. I 1861 overtog Ove Sehested Juul godset og fik indhegnet hele området ved Ravnholt og Hellerup med vildthege. I 1863 blev der udsat en vildørn og 5 vildsøer i Dyrehaven. Disse blev med årene til en stor bestand, og dengang var Ravnholt det eneste sted i Danmark, hvor der levede vildsvin. Skovene rummede også dengang en bestand af dådyr. Ellers var der det sædvanlige vildt bestående af rådyr, fasaner, harer, agerhøns, ænder og gæs.

Jagterne på Ravnholt kunne vare i 3–4 dage og afsluttedes altid med et flot bal.

Herregårdslandskab

Ravnholt er stadig i familien Sehested Juuls eje, mens vildsvinenes æra på Ravnholt sluttede i 1949, hvor bestanden blev skudt bort.

8. Ravnholt Dyrehave (5,5 km.)

Turen startes fra *Bageren* i krydset ved Blaakærvej/Rødamsvej/Hestehavevej, hvor der kan parkeres.

Følg *Rødamsvej* mod øst. Efter godt 400 meter går *Glasbjergvej* fra mod syd. Her bør man slå et slag forbi og kaste et blik på en berømt Ryslingeborgers hus: Komponisten *Thorvald Aagaard* boede nemlig på *Glasbjergvej 1*.

Huset er tegnet af arkitekten *P. V. Jensen Klint*, som er kendt for *Grundtvigskirken* på Bispebjerg i København.

Fortsæt (Ø) ad *Rødamsvej* et par hundrede meter endnu til *Sofienlundsvej* og følg *Sofienlundsvej* (N), hvor vejen skifter navn til *Ravnholtvej*.

Tag et kig hen langs skovbrynet, hvor der blandt andet står nogle store egetræer. Her, hvor der er lys, får træerne masser af grene – hele vejen op ad stammerne. Inde i skoven bruger træerne istedet kræfterne på at få en lang stamme, der kan løfte kronen op i lyset.

Det benytter man sig naturligvis af i skovbruget: Ved at plante træerne tæt, tvinger man dem i vejret og opnår dermed lange, slanke stammer uden ret mange grene og knaster. Det giver træ, der er velegnet til tømmer, som er nemt at behandle på savværket, og som derfor har en større salgsværdi.

Følg vejen frem til vejkrydset ved huset i skoven. I vejkrydset drejes til venstre (V), og man følger den store skovvej gennem *Ravnholt Dyrehave*. Her i dyrehaven boede Ravnholts vildsvin.

Skoven består overvejende af løvskov –

mest af bøg og enkelte ege. Hist og her er der bevoksninger af nåletræ – rødgran og lærk. Skoven drives traditionelt efter det ordnede skovbrugs principper. Træerne er af samme alder, og skovbunden er ryddet og overskuelig.

Man har gode chancer for at se rådyr og dådyr i skoven.

Efter ca. 1 km ligger der en stor *færist*. En færist er en lav udgravning i vejen. Omkring udgravningen er der støbt en betonkasse. Hen over kassen ligger der jernprofiler – eller jernrør - på tværs af vejen. Disse gør at man nemt kan gå eller køre hen over færisten, mens dyr ikke tør passere.

Kombineret med hegn giver færiste mulighed for at holde dyr i et givent område, uden at det begrænser muligheden for menneskers færdsel ad vejene.

Passerer man færisten kommer man ind

Korsvejen i Ravnholt Dyrehave

i den del af skoven, der hedder *Ruerne*. Fortsæt (NV) forbi huset *Sehestedlund* ud af skoven ad markvejen frem til *Nørremarksgyden*. Drej til venstre (S) ad *Nørremarksgyden*.

Landskabet er stadig præget af skovene og store marker. Fortsæt mod syd ca. 1 km.

Her ligger højskolemanden *Christen Kolds* hus lige vest for vejen – der står en informationstavle ud til vejen, hvor man kan læse om dette foretagsomme menneske. Så er man inspireret til at fortsætte mod syd til *Blaakærvej*. Følg *Blaakærvej* forbi *Højstrup*, tilbage til Ryslinge og udgangspunktet ved bageren. Ret beset har man vel fortjent at tage lidt godt brød med hjem til kaffen.

9. Skovsøturen (6 km.)

Turen kan startes fra *Bageren* ved *Blaakærvej/Rødamsvej/Hestehavevej*, hvor der kan parkeres. Det anbefales at indkøbe en passende kage til turen.

Følg *Rødamsvej* mod øst til *Sofienlundsvej*. Gå ad *Sofienlundsvej* (N). Bliv ikke forvirret af, at den skifter navn til *Ravnholtvej*, men fortsæt trygt mod nord.

Godt 100 meter inde i skoven kommer man til et vejkrøds mellem to skovveje, og lige øst for dette kryds ligger der et skovløberhus. Fortsæt mod nord. Efter ca. 300 meter kommer man til skovsøen, som ligger øst for vejen.

Lige nord for søen vokser nogle gamle flotte douglasgraner, som er usædvanligt store efter danske forhold. Stedet er velegnet til at indtage de hos bageren indkøbte forsyninger.

Skovsøen

Alm. væggelav

Ved søen står der en del fodertønder, som vidner om at jagt stadig er en vigtig aktivitet for Ravnholt.

Efter indtagelse af madpakke eller tilsvarende, har man fornyet energi til at genoptage vandringer nordpå. Fortsæt ad skovvejen cirka en ½ km. Her går en skovvej fra mod venstre (V). I T-krydset står et stort birketræ som "vejviser".

Følg skovvejene, som går i en stor bue til venstre. Turen går gennem yngre bøgeskov og forbi mørke bevoksninger af rødgran, og af og til hvælver markante jordbunker sig en god meter op over skovbunden.

Det er rodkager fra træer, der er væltet i storme, nogle fra storme tilbage i 1960'erne. Skovvejen ender i et T-kryds, hvor man drejer til venstre. Ved skovløberhuset drejer man til højre ad Ravn-

holtvej og Sofienlundsvej. Følg vejen tilbage til Ryslinge.

10. Ravnholtturen (10,6 km.)

Ravnholtturen er en lang fremogtilbage-tur gennem *Ravnholtskovene*. Men da der er meget at se på, behøver man ikke at være bekymret for at komme til at kede sig. Turen starter i T-krydset ved *Røddamsvej/Sofienlundsvej*. Følg Sofienlundsvej, som skifter navn til *Ravnholtvej* (N). Man passerer *Ravnholt Dyrehave*, *Skovsøen*, de store graner og *Bøgeskov*.

Man når frem til *Stubbendrupvej* lidt øst for huset *Skovlyst*. Gå til højre ad Stub-

Stenkisten ved Stubbendrupvej

bendrupvej godt 50 meter (Ø) til *Hellerup Å*. Prøv at kigge lidt på de gamle allétræer - det er hestekastanjer. På barken vokser der en del lav.

Lav er et samarbejde mellem en svamp og en alge: Svampen danner den del af lavet, som vi kan se. Inde i svampen er der en masse små kamre, hvor algerne kan gro. Algerne er bittesmå planter, og de kan derfor lave fotosyntese, altså ved hjælp af solens energi omdanne luftens CO₂ og vand til sukkerstof og ilt. Svampen får en del af sukkerstoffet i "husleje" af algen.

Lav vokser langsomt og får al sin næring fra luften og vand fra tåge og nedbør. Lav er også en god indikator for luftforurening: Hvis der findes mange forskellige arter i et område, betyder det, at luften er ren.

Er man lidt adræt, bør man snige sig ned nord for vejen for at se den fine stenkiste – en bro af sten – gennem hvilken *Hellerup Å* passerer under Stubbendrupvej. Man kan også se en del skræpper – rød hestehov – vokse på åens bredder.

Tilbage til vejen, yderligere 50 meter mod øst, og så ellers til højre mod syd igen langs skovbrynet ved *Folehave*. Fra markvejen er der et godt kig mod øst til Ravnholt over de vidtstrakte marker. Kig også bagud over venstre skulder. I det fjerne ser du *Hellerup kirke*.

Vest for markvejen dyrkes der gran – juletræer eller pyntegrønt.

Arealerne er indhegnet for at hindre vildtet i at æde af træerne. En enkelt lod med gamle bøge når dog ud til markvejen. Prøv at tøve lidt her – der er ganske meget liv i denne gamle rest løvskov. På

milde forårsdage kan man være heldig at høre markfirbenene pusle i det tørre løv på det gamle jorddige.

50 meter efter at være kommet ind i skoven syd for Folehave følger man skovvejen langs diget (NV), og efter godt 300 meter, er man igen tilbage på den store nord-syd-gående skovvej gennem Ravnholtskovene.

Så er det bare sydpå tilbage til udgangspunktet.

11. Sofienlundturen (3,2 km.)

Turen starter i T-krydset ved *Rødamsvej-Sofienlundsvej*.

Følg Sofienlundsvej mod nord. Efter ½ km går en markvej fra mod øst. Følg den forbi den store lade og den nydelige, gule hovedbygning, *Sofienlund*.

Vejen forbi Sofienlund er en snoet grusvej – en allé med flotte hestekastanjer og en rigtig hyggelig vejstrækning. På venstre hånd produceres der pyntegrønt, og på højre hånd er der udsigt over herregårdslandskabet. Lidt længere fremme kommer man til den lille skov *Møllehave* nord for vejen.

Her går en skovvej mod nordvest. Drej til venstre og følg denne. Efter godt 150

Ravnholtvej syd for Ravnholtskov

meter er der et kig mod nordøst – ned mod *Lindkær*. Efter yderligere et par hundrede meter når man vejkrydset ved huset i *Ravnholt Dyrehave*. Her drejer man igen til venstre (S) og efter godt en kilometer er man tilbage ved udgangspunktet ved Sofienlundsvej.

12. Yderste Tvedeløkke (2,6 km)

Turen starter ved *Ravnholtvej* lidt efter *Dalshuse* nordøst for Ryslinge. Hvor alléen begynder går en markvej til højre - næsten stik øst. Følg denne. Efter små 200 meter ligger der et vandhul lige nord for markvejen. Det er sandsynligvis et gammelt vandingshul, men nu er det ved at gro til med pil.

Fra markvejen er der udsigt over de vidtstrakte marker mod nord og syd.

Man kan også se den markante allé, som strækker sig kilometervidt op til *Ravnholt*. Lidt længere fremme står der et gammelt tvedelt bøgetræ. Den vestlige side af træet er dødt og hult, men fra øst ser træet helt og friskt ud. Måske er det lynet, der har slået ned engang, men bøgetræer kan være sejllivede.

Efter endnu 100 meter når man skoven *Yderste Tvedeløkke*. De første par hundrede meter følger man skovbrynet, hvorpå skovvejen drejer mod syd.

I Yderste Tvedeløkke vokser der blandt andet eg, gran og cypres. Cypres er et af de træer, som danner rødligt kerne-træ, og som danner stoffer, der virker imprægnerende. Derfor har tømmeret god holdbarhed. Cypres har et meget let ved. Derfor er det velegnet til eksempelvis flagstænger og bomme. Ved udgangen af Yderste Tvedeløkke ligger der en færst i vejen.

Følg skovvejen mod vest. Tag et kig op

langs det snorlige vestlige skovbryn på Yderste Tvedeløkke. Her er der ofte mulighed for at se grupper af dådyr eller rådyr.

Snart er man igen fremme ved Ravnholtvej ved Dalshuse, som i sjælden grad lever op til sit navn. På dette stræk fornemmer man tydeligt, hvordan Ravnholtvej forløber i bunden af tunneldalen.

13. Lindkærturen (3 km)

Turen starter ved *Ravnholts smedje*, som nok på grund af brandfaren er placeret vest for *Ravnholtvej* – altså på den modsatte side af Ravnholts øvrige bygninger. Følg markvejen mod vest. Her er allétræerne bornholmsk røn, som i skrivende stund – marts 2009 - er ved at være gamle.

Markvejen følger det sydlige skovbryn af skoven *Emilielund*. Der står en del gamle træer i skovbrynet, og det er dejligt at gå her op ad skoven med kig ud mod markerne mod syd.

Der er et rigt liv af småfugle i skovbrynet: Gærdesmutterne vimser ind og ud af krattet, mejserne søger føde i revner i træernes bark og om foråret er der gang i fuglesangen her. Hvor vejen ender i et T-kryds, drejer man til højre.

Fjellerup set fra Yderste Tvedeløkke

Lindkær enge

Lige til højre for markvejen ligger en sø. Ved søens bredder vokser en del rødæl, der står med røddeerne i vand. Det er et spændende syn. Rødæl kan vokse på steder, der er så våde, at andre træer ville drukne. På rødællens rødde findes en masse små knolde. Her giver træet "husly" til bakterier, der til gengæld kan fange og omdanne luftens kvælstof, så det kan udnyttes af træet.

Til venstre for markvejen er der et lavt område, som hedder *Lindkær*. Det er et gammelt moseområde, hvor der siden 1600-tallet er gravet tørv og slået hø. I 1950'erne og 1960'erne blev området gradvist drænet og vandløbene rørlagt. Indtil 1963 blev Lindkær afgræsset af en stor besætning af jerseykøer. Siden har området været i omdrift – altså i almindelig landbrugsdrift.

Som led i *Vandmiljøplan 2* blev Lindkær i 2003 overrislet og især i vinterhalvåret er der en stor vandflade, der tiltrækker

mange fugle. Mest vandfugle, men med lidt held kan man om vinteren også se havørnen i området. Selv uden særlig fugleinteresse er det en oplevelse at se vores største rovfugl med et vingefang på omkring 2,3 meter.

Om sommeren er der mere tørt i Lindkær, og der kan slås hø på dele af arealet. Hele projektområdet er på 84 ha – svarende til godt 150 fodboldbaner.

Formålet med *Vandmiljøplan 2* er at fjerne kvælstof, som ellers ville strømme ud i vores fjorde og kystnære havområder. Lindkær-projektet fjerner knap 20 tons kvælstof årligt.

Der står masser af døde træer i det lave vand. Det giver området et vildt og uberørt udseende, som sjældent opleves i Danmark.

Efter ½ km kommer man ud i et T-kryds. Lav en afstikker til venstre ud til det åbne område ved Lindkær og nyd udsigten. Vend om og fortsæt ligeud og

efter et par hundrede meter kommer man til et kryds. Gå til højre (SØ).

Læg mærke til de mange rodkager, som ligger i skovbunden øst for skovvejen.

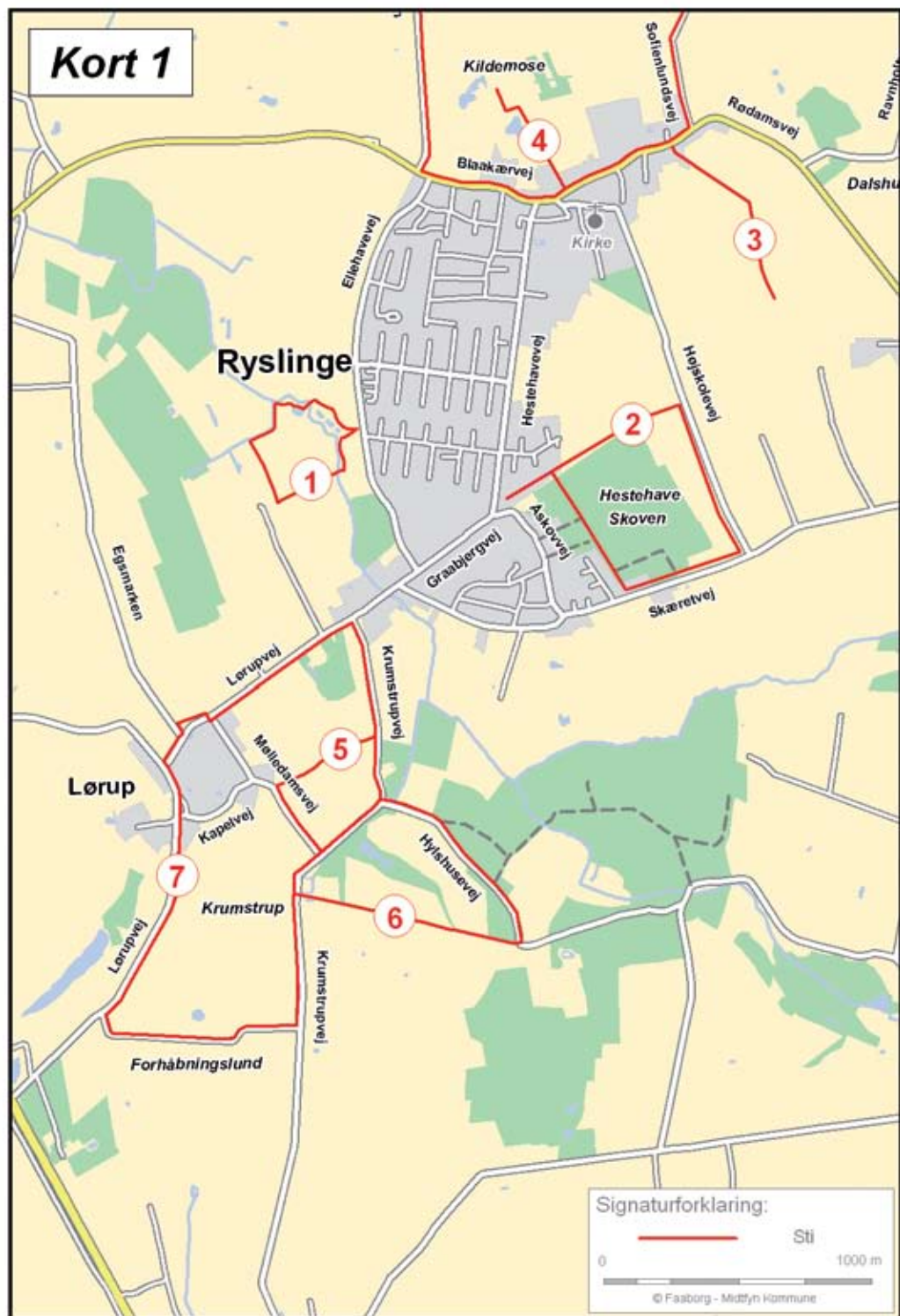
Det er spor af træer, der er væltet i storme for mange år siden. Efter yderligere ½ km når man igen frem til skovbrynet i sydkanten af Emilielund.

Går man mod øst er man efter endnu ½ km tilbage ved smedjen på Ravnholt.

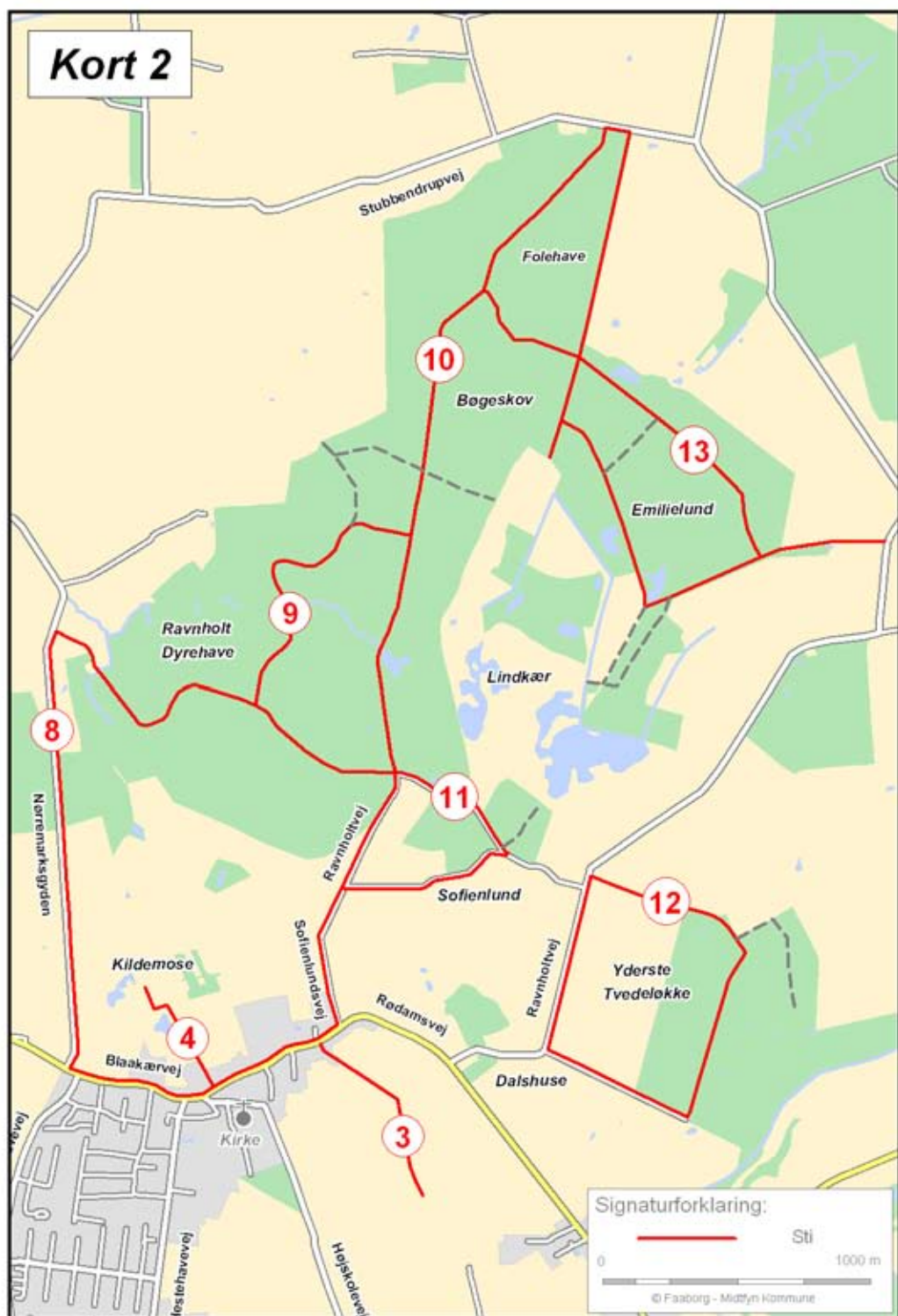
Blomstrende hvidtjørn

Kort 1

Kort 2

Udarbejdet af
stigruppen under Ryslinge Lokalråd 2010